

FI lausuntopyyntö VV

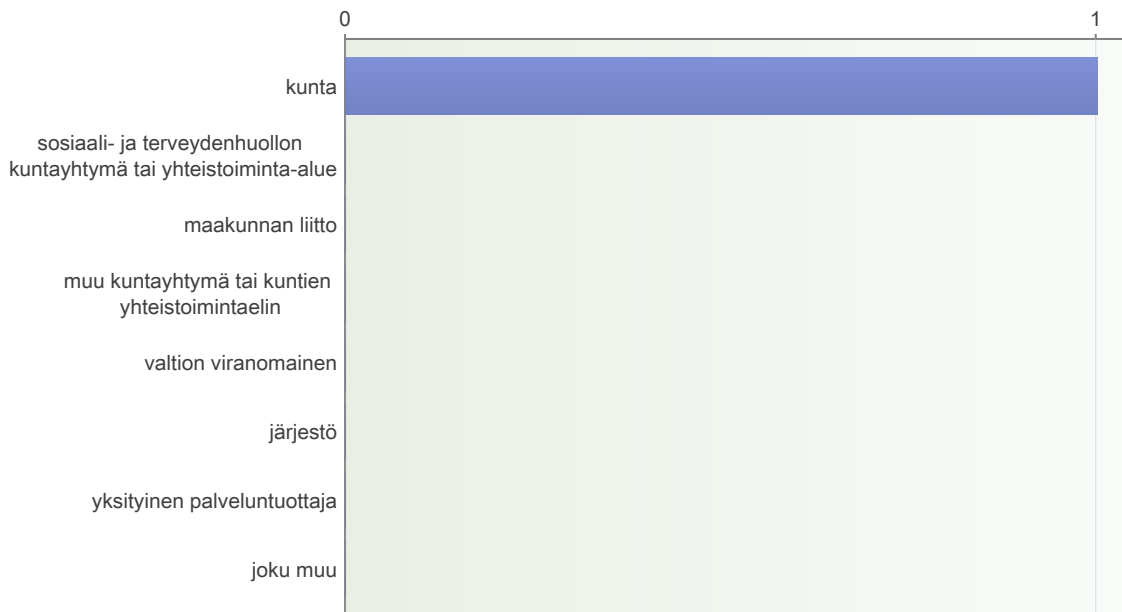
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimielimessä	Toimielimen nimi
Porvoo	Camilla Nordström	Pia Nurme	22.3.2017	Kaupunginvaltuusto

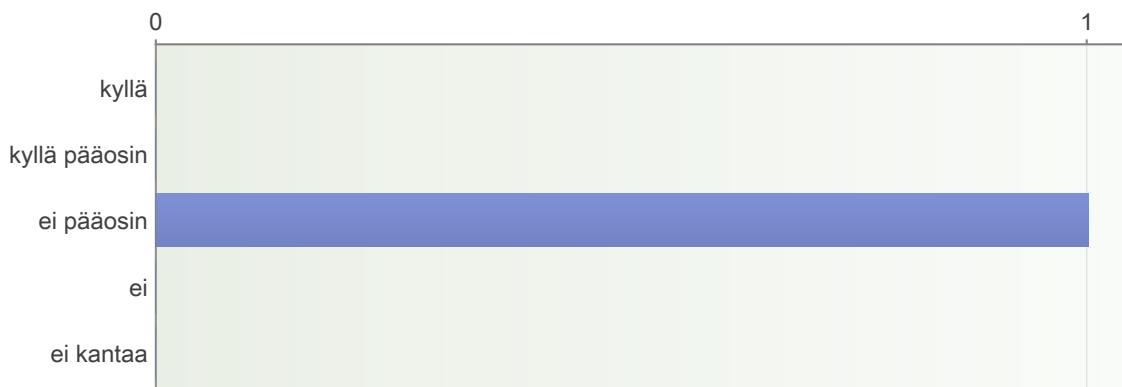
2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko uudistuksella kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

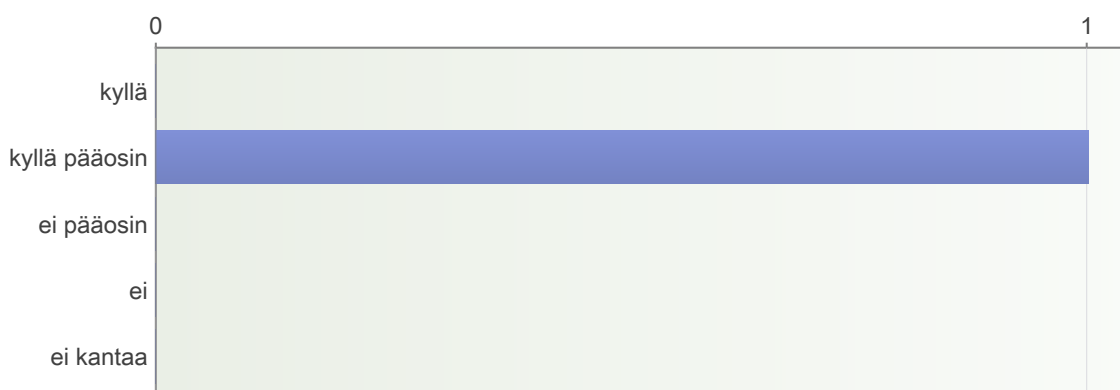
4. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Porvoon kaupunki pitää sote-uudistusta tarpeellisena ja kannattaa valinnanvapauden hallittua laajentamista. Lakiluonnoksessa esitetty malli kaipaa kuitenkin yksinkertaistamista ja selkeytystä. Valinnanvapaus tulisi saattaa käytäntöön asteittain pilottien ja kokeilujen kautta. Lakiluonnoksessa ehdotetusta ohjausjärjestelmästä on käytännössä mahdotonta saada aikaan kokonaisuutta, jonka avulla saavutettaisiin uudistuksen tavoitteet ja pystyttäisiin hallitsemaan malliin sisältyvät rakenteelliset riskit. Porvoon kaupunki lausuu, että myös kunnille on halutessaan ja siihen kyetessään annettava mahdollisuus omistaa yhtiömuodossa sote-keskuksia tasavertaisesti muiden toimijoiden kanssa. Sote-palveluihin liittyvä osaaminen, henkilöstö ja tilat ovat kunnissa. Tämä olisi ennen kaikkea asiakkaiden, mutta myös järjestämistä vastaavien maakuntien etu, sillä se lisäisi uskottavia vaihtoehtoja palvelutuotantoon. Valinnanvapauslakiluonnoksen keskeneräisyys vaikeuttaa maakunta- ja sote-uudistuksen muodostaman kokonaisuuden arviointia sekä tämän että muidenkin kysymysten osalta. Lakiluonnoksen tekstien ristiriitaisuudet esimerkiksi siirtymäsäännösten osalta ovat omiaan edelleen vaikeuttamaan kokonaisuuden hahmottamista. Kun kyseessä on poikkeuksellisen huomattava ja laajakantoinen uudistus, ei voida pitää asianmukaisena, että lausuntoa pyydetään keskeneräisestä kokonaisuudesta. Nyt lausuttavana olevan valinnanvapauden laajentamisen tarkoituksena on vahvistaa erityisesti perustason palveluja ja turvata ihmisten nykyistä nopeampi hoitoon pääsy ja palvelujen saanti. Porvoon kaupunki kannattaa tätä. Perustaso olisi kuitenkin mahdollista vahvistaa myös muutoin kuin valinnanvapausjärjestelmän avulla. Esitetyn valinnanvapauslainsäädännön mukainen monituottajamalli parantaa sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuutta suurimmissa maakunnissa eli siellä, missä aitoa kilpailua tuottajien kesken syntyy. Alueelliset erot tulevat kuitenkin olemaan yhdenvertaisen saatavuuden haasteena. Lakiesityksestä ei ilmene analyysia siitä, ottaako malli yleensä huomioon alueelliset ja väestöryhmittäiset erot palvelutarpeissa ja tuotantoedellytyksissä. Myös se, vahvistuvatko asiakkaan rooli, asema, oikeudet ja vaikutusmahdollisuudet jää nähtäväksi, koska mallista ei ole riittävästi empiriaa ja tutkittua tietoa.

5. 2. Edistääkö uudistus tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

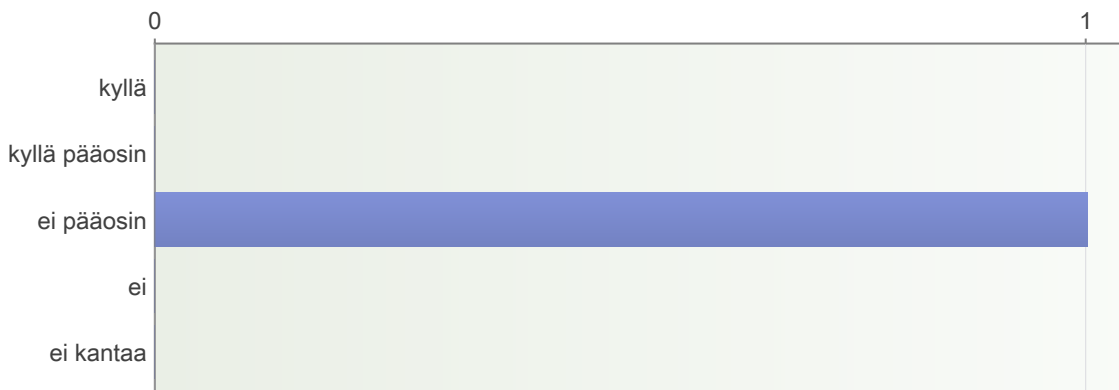
6. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lausuntoluonnoksella oleva lakiluonnos edistää asiakkaiden vaikutusmahdollisuuksia. Epäselväksi kuitenkin jää, edistääkö uudistus vaikutusmahdollisuuksia aina tarkoituksenmukaisella, asiakkaalle terveys- ja hyvinvointihyötyä tuottavalla tavalla. Huoli liittyy erityisesti useita sosiaali- ja terveyspalveluja käyttäviin sekä erityisryhmiin kuten päihde- ja mielenterveys- tai lastensuojelun asiakkaisiin, joiden kyky ohjautua palvelujärjestelmässä ja käyttää maksuseteliä, asiakasseteliä ja henkilökohtaista budjettia voi olla rajoittunut. Asiakkaan vaikutusmahdollisuudet omiin palveluihinsa toteutuvat erityisesti alueilla, joilla on valinnan mahdollisuuksia. Lakiluonnoksessa jää epäselväksi, mitkä palvelut ovat valinnanvapauden piirissä ja mitkä liikelaitoksessa. Liikelaitoksen kieltä tuottaa valinnanvapauden piirissä olevia palveluita voi hajottaa asiakkaan palvelukokonaisuuden sen sijaan että parantaisi sitä. Asiakkaan näkökulmasta valinnan keskeisimpiä elementtejä ovat palveluiden saatavuus ja sujuvat hoitoprosessit, koettu asiakaskokemus sekä sote-keskuksen (toimipisteen) sijainti. Palvelun sisältö on asiakkaalle keskeisempi seikka kuin palvelun tuottaja. Valintojen tärkeimpiä kriteerejä, toiminnan vaikuttavuutta ja turvallisuutta mittaavat tietojärjestelmät puuttuvat, ja niiden kehittäminen kestää vuosia.

7. 3. Antaako uudistus asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

8. Vapaamuotoiset huomiot.

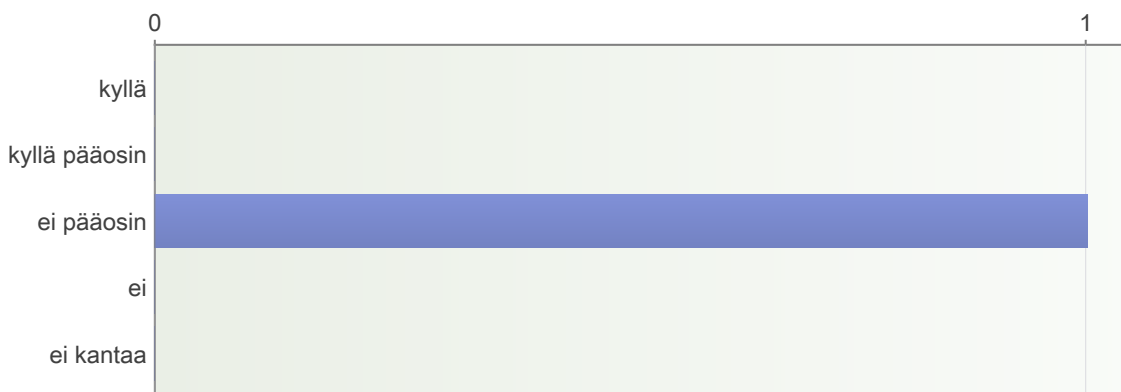
Vastaajien määrä: 1

- Uudistus antaa riittävät mahdollisuudet asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun hakeutumiseen niille asiakkaille, joilla on riittävät valmiudet muodostaa käsitys omasta palveluntarpeestaan ja siihen soveltuvista palveluvaihtoehdoista. Suurin osa väestöstä kuuluu tähän joukkoon. Kuitenkin silloin, kun asiakkaan kyky käyttää valinnanvapauttaan on esimerkiksi terveydellisistä tai sosiaalisista syistä alentunut, järjestelmän moniportaisuus saattaa vaikeuttaa tai pitkittää soveltuvaan palveluun hakeutumista. Lisäksi valinnan vapauden toteuttaminen tahdosta riippumattomassa hoidossa on määriteltävä yksiselitteisen selkeästi, toisin kuin lakiluonnoksessa nyt on tehty.

Sote-keskusten palvelutuotannon vähimmäistaso ja erityisesti sen sisältö tulee määritellä tarkasti ja yksiselitteisesti. Näin varmistetaan, että ne sote-keskukset tuottavat palveluja samankaltaiset laatu- ja muut kriteerit huomioiden sekä ne ovat asiakkaalle helposti saavutettavissa matalalla kynnyksellä. Sosiaalipalvelujen rakenne ja asema on ehdotetussa lakiesityksessä epäselvä. Sote-keskusten sosiaaliohjaus tulisi määritellä tarkemmin.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko uudistuksessa asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteensovitettuja palveluita?

Vastaajien määrä: 1

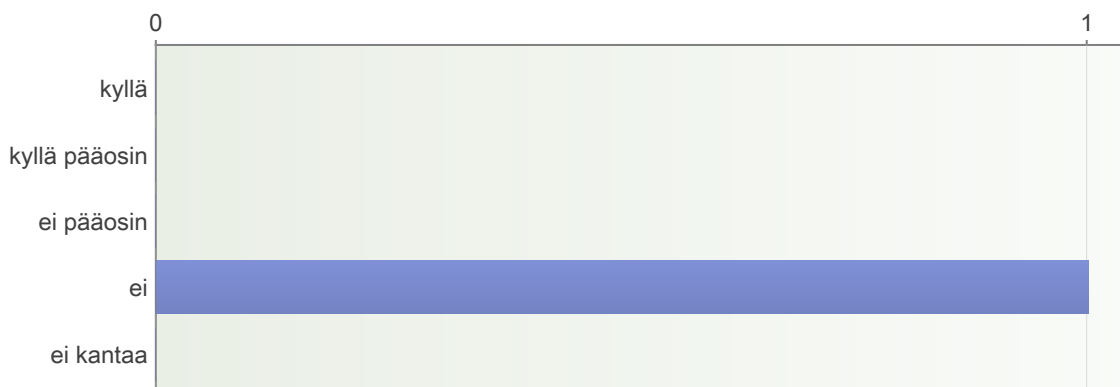
10. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Palvelujen yhteen sovittaminen eli integraatio on huomattavan haasteellista, jos valinnanvapaus toteutetaan esitetyllä tavalla. Palveluketjujen toteutumisen seuranta- ja valvontamahdollisuudet ovat rajalliset mm. pitkistä ketjutuksista ja asiakkaiden useista päällekkäisistä ja samanaikaisista palvelutarpeista johtuen. Integraation toteutuminen edellyttää, että hoito- ja palveluketjut ovat tarkasti määritellyt ja sote-keskukset veloitetaan noudattamaan niitä ja tuottamaan juuri niitä tukevia palveluita. Maakunnan mahdollisuudet ohjata tuottajia ovat rajallisia ja vaativat runsaasti yksityiskohtaisia sopimuksia, sopimusten valvontaa ja tuottajakorvausten erityisehtoja. Maksusetelijärjestelmä vaikeuttaa muutenkin vaikeasti hallittavaa kokonaisuutta. Sopimusten ja tuottajien valvonta edellyttää runsaasti asiantuntijaresursseja.

11. 5. Antaako uudistus riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

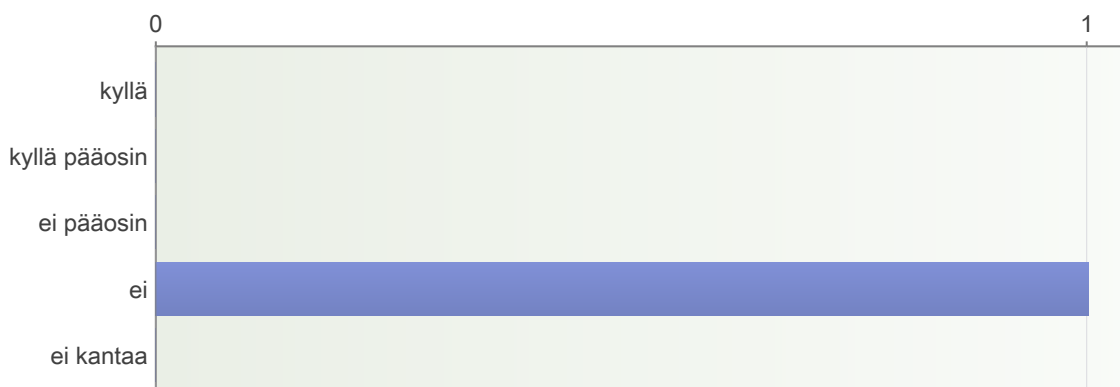
12. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Vaikeus ohjata palveluja kokonaisuutena lisää kustannusten nousun riskiä. Kustannusten nousun riskejä aiheuttavat lisäksi järjestäjien sekä tuottajien ICT-investointikustannukset, maakunnan, maakunnan liikelaitoksen ja tuottajien hallinnolliset tehtävät sekä valinnanvapausmalliin kuuluvat uudet elementit henkilökohtainen budjetti ja maksuseteli sekä suoran terveydenhuollon suoran valinnan palvelut. Ehdotettua mallia ei ole etukäteen pilotoitu ja tämänhetkiset pilottikokeilut ovat vielä käynnissä eikä niiden lopputuloksista ole käytettävissä arviointitietoa. Mikäli valinnanvapauden laajentaminen lisää kustannuksia, tulee kustannusten hillitseminen vaikuttamaan palvelujen kattavuuteen, sisältöön ja laatuun heikentävästi. Merkittävimmät kustannussäästöt syntyvät palveluohjauksen ja palvelujen priorisoinnin sekä perustason vahvistamisen myötä.

13. 6. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Vastaajien määrä: 1

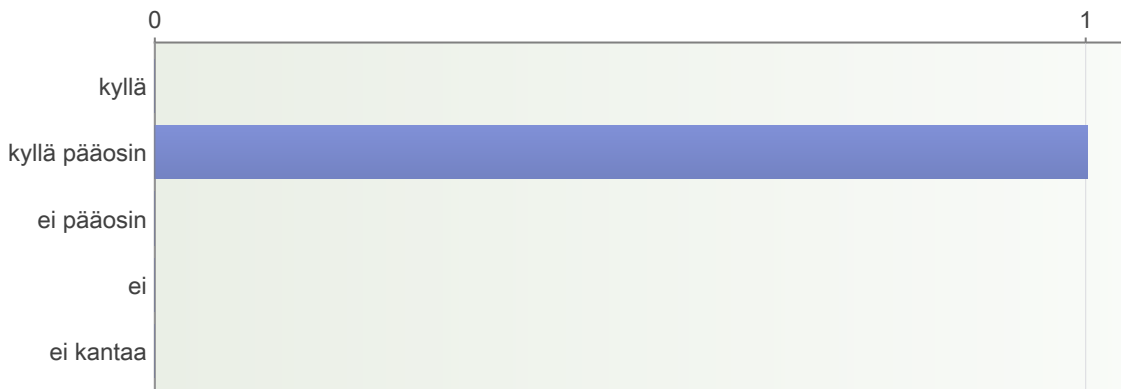
14. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Laissa olevat säännökset palvelujen järjestämistavoista sekä maakunnille jaettavan rahoitusosuudesta kaventavat merkittävästi maakunnan mahdollisuuksia käyttää itsehallinnollista päätösvaltaa eivätkä anna järjestäjälle tarvittavaa liikkumavaraa palvelujen toteuttamiseen.
Porvoon kaupunki on aiemmin todennut sote-järjestämislaki lausunnossaan, että nyt esitetty malli tulee johtamaan Uudellamaalla demokratiavajeen syntymiseen johtuen yhdestä Uudenmaan maakunnan kokoisesta vaalipiiristä. Käytännössä mahdollisuudet vaikuttaa paikallisiin sote –palveluihin eivät enää toteudu perinteisen päätöksenteon läheisyysperiaatteen mukaisesti ja kynnys päästä maakuntavaltuuston jäseneksi on poikkeuksellisen korkea pääkaupunkiseudun ulkopuolella asuvien ehdokkaiden kohdalla. Vuoden 2019 jälkeen porvoalaiset eivät voi enää vaikuttaa paikallisiin sote-palveluihin perinteisen demokratian keinoin, koska Porvoosta ja muualta itäiseltä Uudeltamaalta on erittäin vaikeaa tulla valituksi Uudenmaan maakuntavaltuustoon. Tämän jälkeen porvoalaiset vaikuttavat lähipalveluihinsa käyttämällä valinnanvapauttaan, jolloin asiakaskokemus ratkaisee, mitkä palveluntuottajat pärjäävät kilpailuilla markkinoilla.

15. 7. Edistääkö uudistus toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa, millä voidaan varautua tulevaisuuden haasteisiin?

Vastaajien määrä: 1

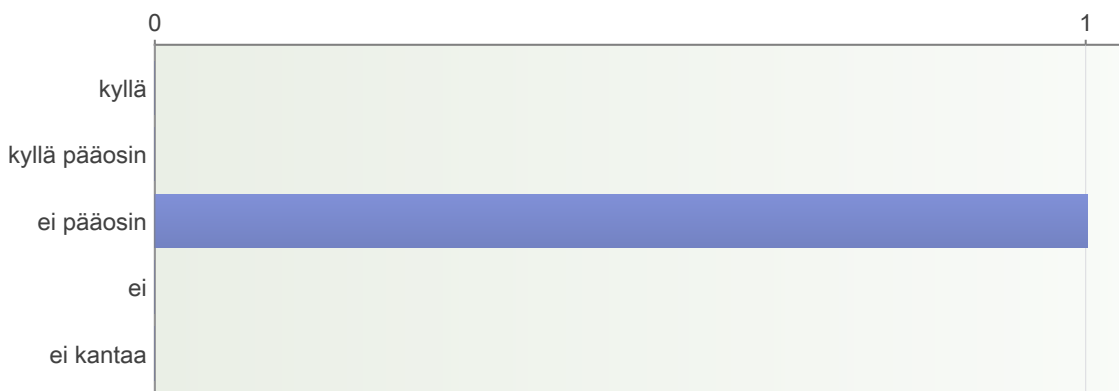
16. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Esitetty malli luo mahdollisuuksia toimintatapojen ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönotolle. Uudet markkinat ja yksityisten palveluntuottajien vahvempi mukaantulo palvelujen tuottamiseen kannustavat löytämään uusia asiakaslähtöisempiä, vaikuttavampia ja tuottavampia palvelumuotoja. Liian monimutkainen sopimusmalli ja alhainen kapitaatiokorvaus saattaa toimia jarruna uusille innovaatioille ja toimintatapojen muutokselle.

17. 8. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveystalvueluista. 8a. Ovatko säännökset suoran valinnan palveluista riittävän selkeitä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat yhtiöitettävien valinnanvapauspalveluiden piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

18. Jos ei, miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla maakunnat määrittelevät tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat perustason ja laajennetun perustason palvelut?

Vastaajien määrä: 1

- Laajennettuun perustason esitetään kuuluviksi asiakkaan tilapäisesti ja lyhytaikaisesti tarvitsemat sosiaalihuoltolain 14 § 1 momentin mukaiset palvelut. Sosiaalipalveluja tarvitsevan asiakkaan kohdalla on kuitenkin vaikea arvioida, milloin sote-keskukseen hakeutuva asiakas on lyhytaikaisen ja tilapäisen avun tarpeessa ja milloin palvelun tarve on pitkäaikaista. Esitysluonnoksessa käytetään terminologiaa, joka on sosiaali- ja terveydenhuollon näkökulmasta epätarkkaa ja lakiesityksessäkin osin määrittelemättä. Palvelujen sisältö on kyettävä määrittelemään niin selvästi, että järjestäjä ja kaikki palvelujen tuottajat ymmärtävät ne yksiselitteisesti ja samalla tavoin. Esitysluonnoksessa näin ei ole. Äitiys- ja lastenneuvolapalvelujen sijoittuminen sote-keskusten ja maakunnan liikelaitoksen välillä on epäselvää ja tulee tarkentaa. Pykälässä viitataan terveydenhuoltolain 13 §:ään, joka ei sisällä neuvolapalveluita. Toisaalta yksityiskohtaisissa perusteluissa terveysneuvonta määritellään tavalla, joka voisi sisältää neuvolatoiminnan. Maakuntalain perusteluissa maakunnan tehtäväksi tarkoitettuja ehkäiseviä sosiaali- ja terveystalvueluita ovat esimerkiksi äitiys- ja lastenneuvolapalvelut. Laajennetun perustason palveluja tuottavan sosiaali- ja terveystalvueluksen palvelujen sisältö ja työnjako maakunnan liikelaitoksen kesken jää vielä perustason palvelujakin epäselvemmäksi.

Laajennetun perustason palveluissa palvelukokonaisuudet ovat asiakkaan näkökulmasta vaikeasti hallittavissa ja hahmotettavissa. Esimerkiksi nykyistä erikoissairaanhoidoa olisi sekä suoran valinnan palveluissa että maakunnan liikelaitoksessa. Asiakkaan liikkuminen sote-keskuksen ja liikelaitoksen välillä jää epäselvästi ilmaistuksi. Esityksestä ei selviä, säilyykö esimerkiksi nykyistä vastaava lähetekäytäntö peruspalvelujen ja erityispalvelujen välillä, sillä esityksessä käytetään sanoja ohjaaminen ja hakeutuminen. Epäselväksi jää myös jatkohoitoon ohjaaminen maakunnan liikelaitoksesta takaisin sote-keskukseen.

Sote-keskusten sosiaalipalvelut uhkaavat jäädä hyvin kapea-alaisiksi, koska ennen laajennetun perustason tilapäisten sosiaalipalvelujen siirtymistä sote-keskuksiin kaikki sosiaalityön palvelut ovat maakunnan liikelaitoksessa.

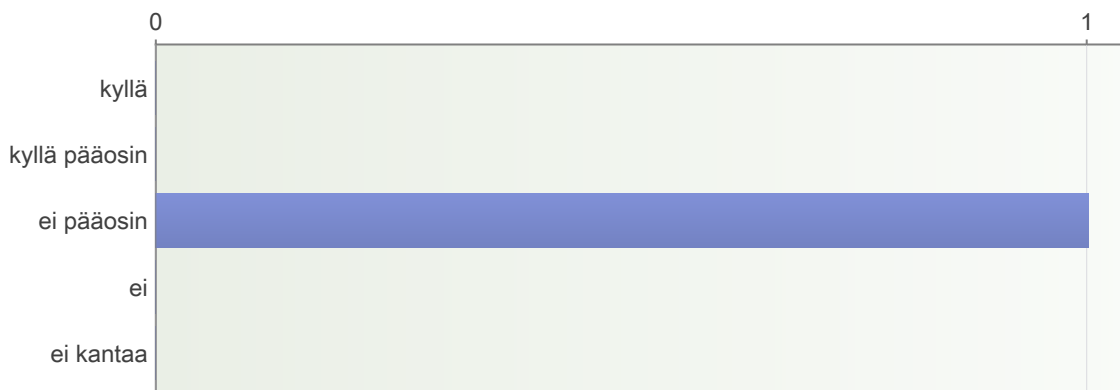
Luonnoksesta ei ole selkeästi luettavissa, minkälaisia julkisen vallan elementtejä on mahdollisesti ajateltu lainsäädännöllä vastuutettaviksi myös muille tuottajille kuin maakunnan liikelaitokselle. Tämä ratkaisee merkittäviltä osin sen, onko palveluista irrotettavissa mielekkäitä ja asiakkaan kannalta toimivia kokonaisuuksia siirrettäviksi valinnanvapauden piiriin.

19. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

20. 8b. Turvaako maksusetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

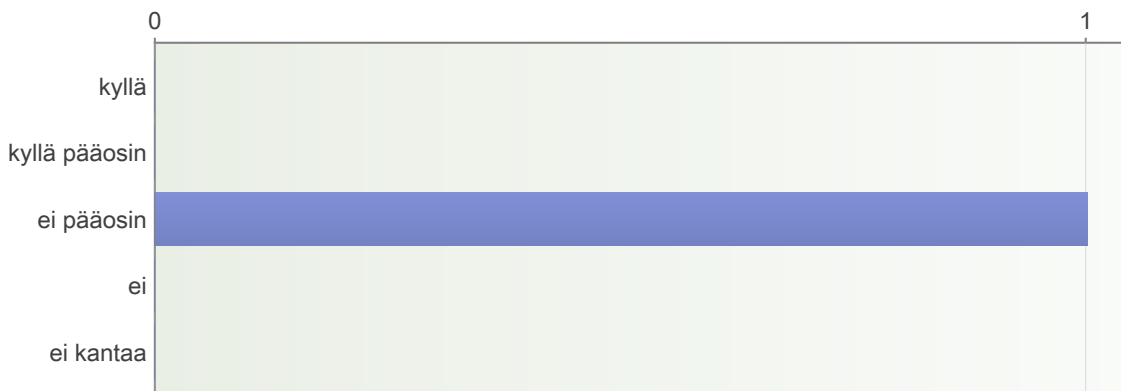
21. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maksusetelillä hankittavat palvelukokonaisuudet tulee määritellä tarkemmin. Maksusetelijärjestelmässä maakunta ei voi kantaa järjestämisvastuutaan: maakunnalla ei ole suoria ohjaus- eikä vaikutusmahdollisuuksia maksusetelipalvelun tuottajaan. Maakunta voi lakiesityksen 6 §:n mukaan asettaa palvelun laatuun, saatavuuteen ja palvelujen yhteen sovittamiseen liittyviä ehtoja suoran valinnan palvelun tuottajille, mutta ei maksusetelipalvelun tuottajille.

22. 8c. Onko maksusetelijärjestelmässä sote-keskuksen oikeuksista ja velvollisuuksista säädetty tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

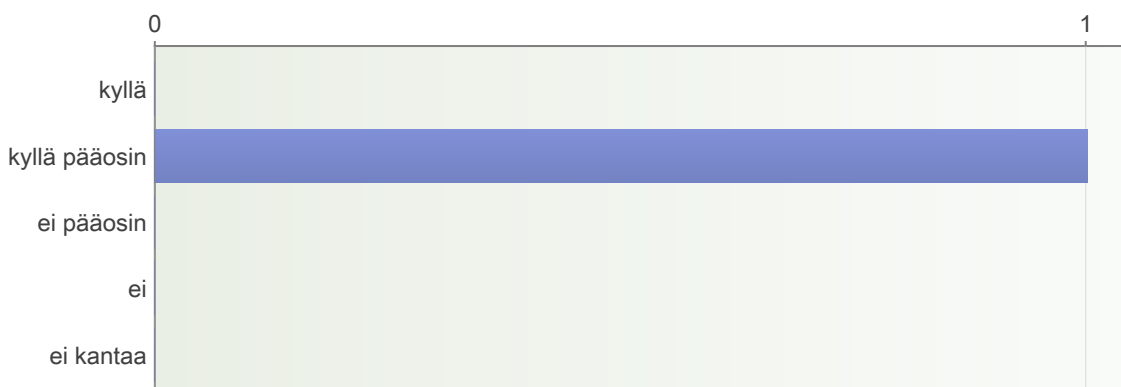
23. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kokonaisvastuu palvelukokonaisuudesta, palvelun laadusta ja vaikuttavuudesta säilyy sote-keskuksella, mutta palvelu tuotetaan asiakkaan valitsemassa yksikössä. Kokonaisvaltaisen vastuun näkökulmasta tiedonkulku on välttämätöntä ja asiakkaan käyntejä hänen valitsemassaan yksikössä on pystyttävä seuraamaan.

24. 8d. Mahdollistaako maksusetelijärjestelmä asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

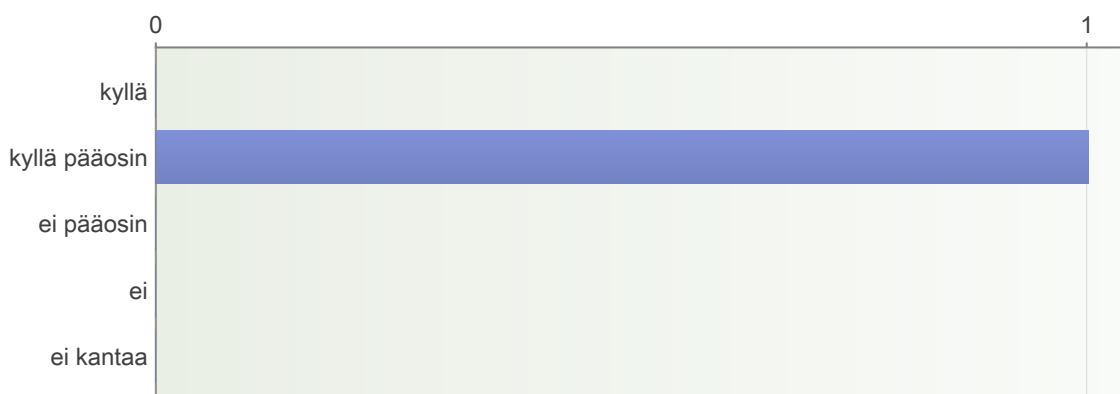
25. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaalla on mahdollisuus vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen maksusetelijärjestelmässä, jos hänellä on riittävästi tietoa sairaudestaan tai muusta palvelun tarpeestaan, kykyä arvioida eri vaihtoehtoja maksusetelin käyttämisessä, riittävästi puolueetonta tietoa tarjolla olevista palveluista ja niiden laadusta sekä kyky tehdä tietoon perustuvia valintoja. Valintaa vaikeuttavat paitsi henkilökohtaiset valmiudet, myös käytettävissä olevien julkisten tietolähteiden puutteet, joita ei ehditä korjaamaan ennen valinnanvapauden alkamista. Valinnanvapausjärjestelmän käynnistyessä asiakkaat tarvitsevat monipuolista ja luotettavaa tietoa valintojensa tueksi. Luotettavan tiedon puuttuessa valintaa ohjaavat pääosin mielikuvat ja markkinointi.

26. 9. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos ja sen toimipiste. Antavatko säännökset asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita palvelujen tuottaja?

Vastaajien määrä: 1

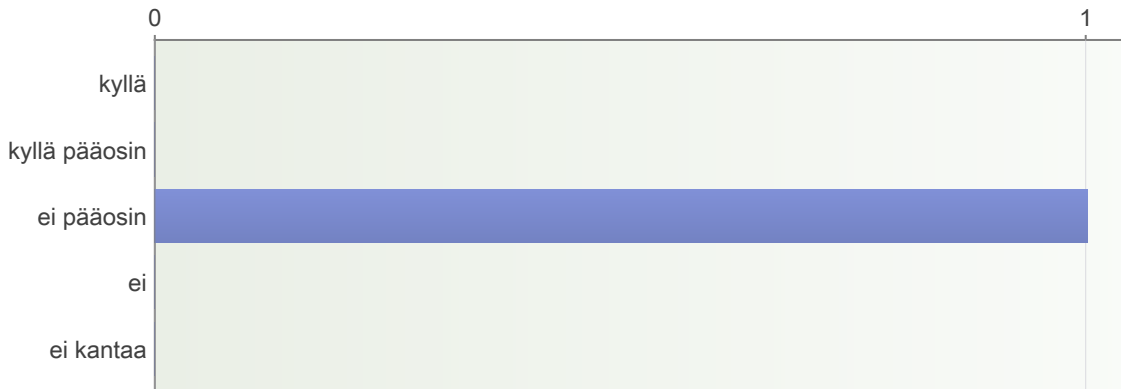
27. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Liikelaitoksen ja toimipisteen valinta vuodeksi kerrallaan on hyvä ratkaisu. Tarkoituksenmukaista on, ettei kotiin tuotettavia palveluita järjestetä toiseen maakuntaan. Asiakas voi luonnoksen mukaan tällöin vaihtaa valitsemaansa liikelaitosta vuoden määräajasta riippumatta. Koskeeko vaihto tällöin koko liikelaitosta vai vain kotiin tuotettavia palveluita koskevaa yksikköä? Asiakkaan tiedonhallintapalvelun yksinkertaisuudesta on huolehdittava. Lähetteen tekijällä on suuri vastuu asiakkaan valinnanvapauden toteuttamisessa erityistason toimipisteen valinnassa.

28. 10. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 10a. Ovatko säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

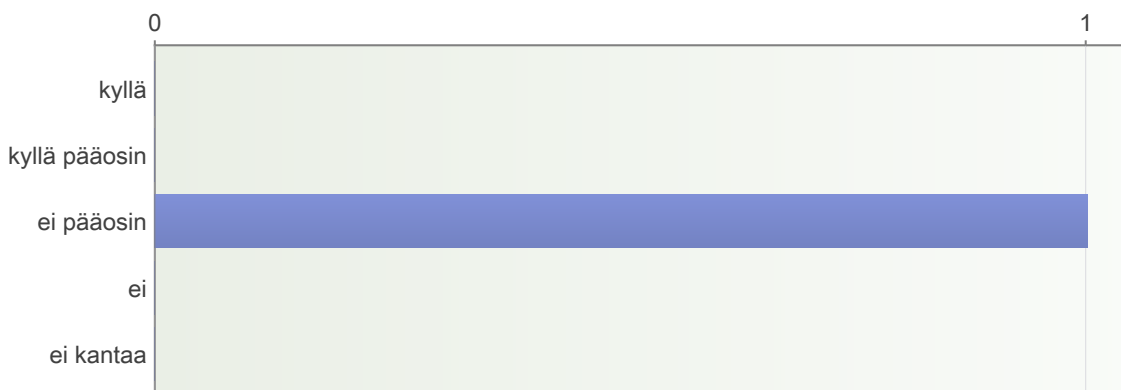
29. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakas voi kieltäytyä asiakassetelistä ja hänellä on tällöin oikeus saada palvelut esim. maakunnan omana palveluna. Tässä suhteessa valinnanvapaus ja asiakkaan itsemääräämisoikeus toteutuu. Jos maakunnan liikelaitos ei perusta asiakassetelivalinnan piiriin kuuluvia palveluita tuottavaa yhtiötä, ei asiakas voi saada asiakassetelipalveluita julkiselta tuottajalta, sillä 23 §:n mukaan asiakassetelillä ei voi saada palveluja maakunnan liikelaitokselta.

30. 10b. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

31. Vapaamuotoiset huomiot.

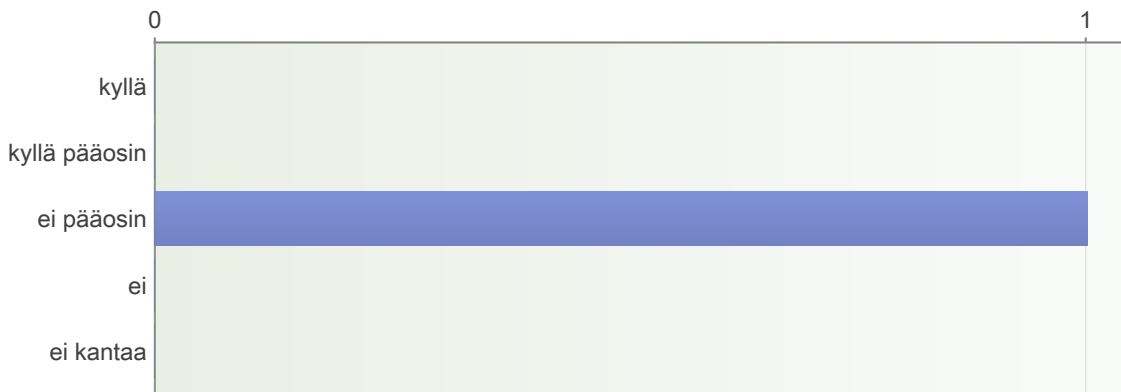
Vastaajien määrä: 1

- Asiakasseteli lisääsi asiakkaiden valinnanvapautta oleellisesti. Asiakkaan oikeuksien näkökulmasta jää kuitenkin epäselväksi, miten asiakassetelillä hankittavat palvelut määritellään eli kuinka varmistetaan se, että asiakas tietää, millaista palvelua hän on oikeutettu saamaan.

Asiakassetelillä tuotettavat palvelut tulee määritellä laissa tarkemmin. Samoin tulee selvittää asiakassetelit koskemaan myös osaa nykyisiä erikoissairaanhoidon palveluita niiltä osin kuin maakunnan alueella on asianomaista yksityistä palveluntarjontaa. Maakunta ei saisi rajata nykyisiä erikoissairaanhoidon palveluja asiakassetelin ulkopuolelle. Jos maakunta yhtiöittää omat asiakassetelipalvelunsa, ei ole tarkoituksenmukaista, että asiakas voi kieltäytyä asiakassetelistä. Muussa tapauksessa maakunnalla tulisi olla yhtiötetyn tuotannon lisäksi ei-yhtiötettyä tuotantoa samasta palvelusta niille, jotka eivät halua lainkaan käyttää asiakasseteliä. Maakunnan pitäisi siis ylläpitää rinnakkain sekä yhtiötettyä että ei-yhtiötettyä tuotantoa samoja palveluja varten.

32. 10c. Ovatko asiakassetelijärjestelmän käyttöönottoa koskevat maakunnan päätöksentekoa koskevat rajaukset riittäviä ja turvaavatko ne asiakkaan valinnanvapauden toteutumisen?

Vastaajien määrä: 1

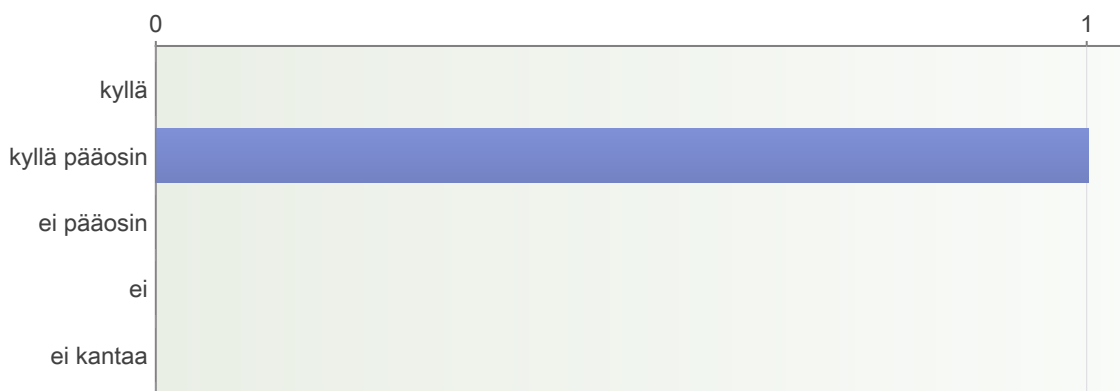
33. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnan on tuotettava 15 % palveluista asiakassetelien avulla eli ostopalveluna. Maakunta voi päättää järjestää myös yli 15 % palveluista ja lisätä näin ollen valinnanvapauden mahdollisuuksia ja mahdollistaa paikallisten olosuhteiden huomioimisen. Maakunnalla ei tule olla oikeutta rajata asiakassetelin ulkopuolelle osaa nykyisistä erikoissairaanhoidon palveluista.

34. 11. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

35. Vapaamuotoiset huomiot.

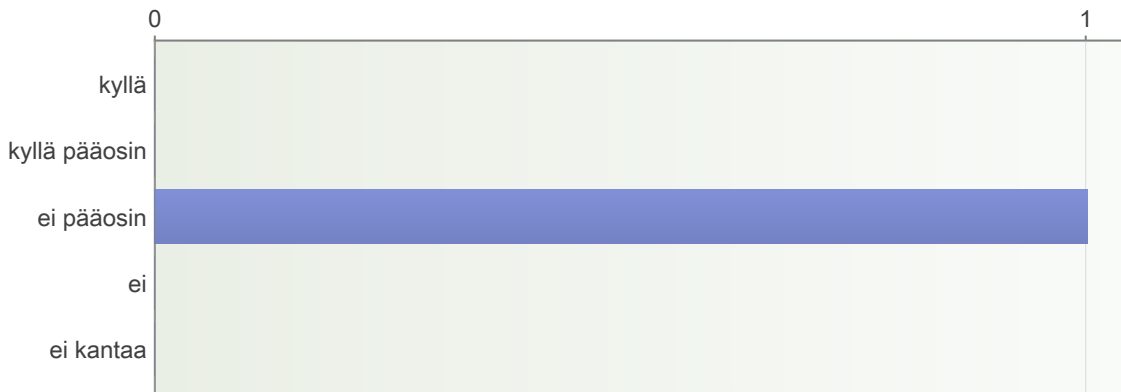
Vastaajien määrä: 1

- Henkilökohtaista budjettia käytettäessä palveluiden koordinaatiovastuu olisi osittain asiakkaalla. Tämä lisäisi asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia oman palvelukokonaisuutensa sisältöön edellyttäen, että asiakkaalla on tosiasiallinen kyky tehdä valintansa hyvinvointi- ja terveyshyötyä tuottavalla tavalla. Tarvitaan maakunnallisesti standardisoitu palvelutarpeen arviointi ja ohjaus – rakenne, jotta voidaan määritellä yhdenvertaisesti se ketkä ovat oikeutettuja henkilökohtaiseen budjettiin. Toisaalta henkilökohtainen budjetti ei ole kaikkien käytössä eikä näin ollen lisää kuin pienen vähemmistön valinnanvapauden toteutumista.
Henkilökohtaisen budjetin euromäärän määrittelyssä on otettava huomioon alueellisesti erihintaiset palvelut. Budjetti ei voi olla kaavamaisesti yhtä suuri kaikkialla, sillä erityisesti tukipalveluiden (asuminen, kuljetus ym.) hintataso vaihtelee maakunnan sisälläkin.
Epäselväksi jää myös, millä lakiehdotukseen kirjattu voimavaraedellytys kyvystä ottaa omiin asioihin kantaa todennetaan ja miten sekä minkälaisissa tilanteissa voidaan todeta, että asiakas ei tuettunakaan kykene kantamaan vastuuta henkilökohtaisesta budjetista.

36. 12. Valinnanvapauslainsäädännön myötä esitetään potilaslakiin ja sosiaalihuollon asiakaslakiin lisättäväksi uusi luku päätöksenteon tukemisesta (tuettu päätöksenteko).

Valinnanvapauslainsäädäntöön sisältyisi potilaille ja asiakkaille erilaisia valinnanmahdollisuuksia (muun muassa suoran valinnan palvelut, maksuseteli, asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti). Näissä erilaisissa valintatilanteissa asiakkaat voivat tarvita tukea valintoja tehtäessä. Onko tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

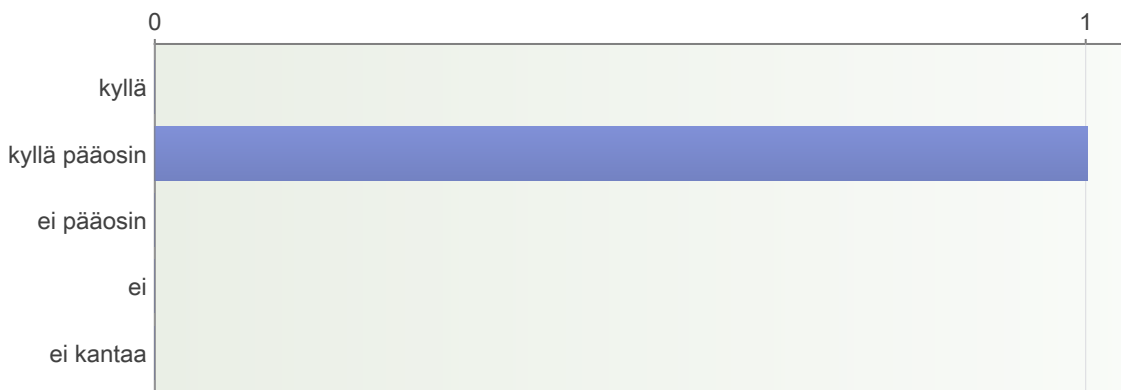
37. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Esitykseen tuetusta päätöksenteosta ei sisälly minkäänlaista vaikutusten arviointia. Jatkovalmistelu edellyttää kustannusvaikutusten realistista arviointia. Kun tehtävään nimettävä henkilö ei voisi olla palvelus- ja toimeksiantosuhteessa palvelun järjestäjään eikä tuottajaan, tukea tarjoavan henkilöiden saatavuus voi osoittautua ongelmalliseksi. Perusteluissa esitetty arvio siitä, että tuettu päätöksenteko voitaisiin toteuttaa vapaaehtoisvoimin ja maakuntien välisenä ns. vaihtotyönä, on epärealistinen. Kyseessä on ammatillista osaamista edellyttävä tehtävä, josta muodostuu väistämättä kustannuksia. Päätöksenteon tukipalvelut täytyy kattaa koskemaan myös vähemmän palveluita käyttävät. Tällöin korostuu erityisesti internetistä löytyvien ohjeiden merkitys. Paljon palveluita käyttävillä ohjauksen ja tuen täytyy olla henkilökohtaisempaa eikä voida luottaa pelkkään sähköiseen - tai paperimuotoiseen ohjaamiseen.

38. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 13a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

39. Vapaamuotoiset huomiot.

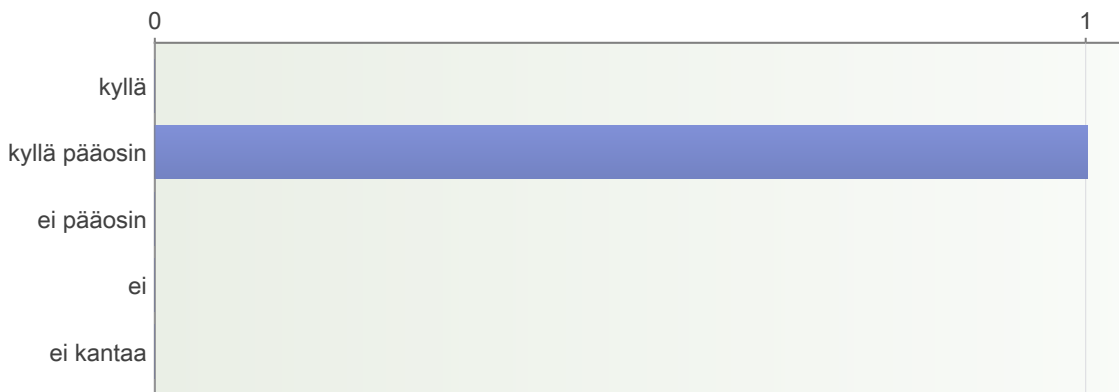
Vastaajien määrä: 1

- Palveluntuottajien Kanta-palveluun liittymisvelvollisuus on tarkoituksenmukainen, mutta tosiasiasa pieniä toimijoiden asemaa heikentävä. Kanta-määrittelyt vaativat potilastietojärjestelmältä paljon sekä teknisesti että rahallisesti. Tällä hetkellä jopa kuntien käyttämillä potilastietojärjestelmillä on vaikeuksia saada Kanta-arkiston edellyttämät määrittelyt kuntoon.

Palveluntuottajilta edellytetään vastaavanlaista kielilain säännösten toteuttamista kuin kunnilta tällä hetkellä. Tämä on hyvä määrittely. Lakiluonnoksessa esitetään kuitenkin poikkeusmenettelyä kaksikielisissä kunnissa toimiville palveluntuottajille. Kaikkien palveluntuottajien ei tällöin olisi tuotettava palveluita molemmilla kielillä, jos alueelta löytyy muita toimijoita, jotka tarjoavat kaksikielistä palvelua. Käytännössä tämä voi haitata asiakkaan valinnanvapautta, jos hänen äidinkielellään palvelua on saatavissa harvemmista paikoista kuin toisella kielellä.

40. 13b. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

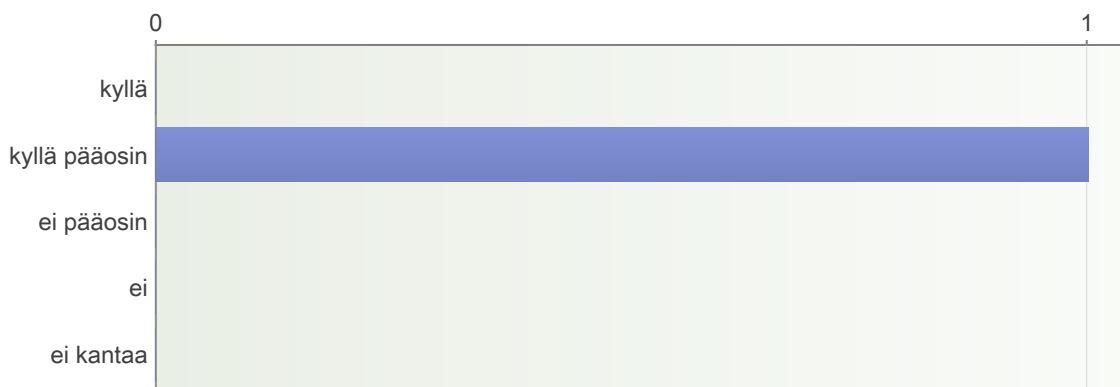
41. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lainsäädännössä tulisi olla mekanismi, jolla maakunta tai suoran valinnan tuottaja voisi puuttua henkilökohtaisen budjetin tai maksusetelipalvelun tuottajan toimintaan suoraan, jos se havaitsee toiminnassa laadullisia tai muita puutteita.

42. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palvelun tuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

43. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Yhtiöittämisvelvoitteen näkökulmasta on varmistettava maakunnan yhtiöiden ja muun omistuspohjan yhtiöiden yhdenvertaisesta kohtelusta ja tosiasiallisen valinnanvapauden toteutumisesta näiden välillä. Palveluntuottajille annettavat velvoitteet raportoida tietoja, joiden perusteella asiakkaat voivat käyttää valinnanvapauttaan ja tehdä valintoja, ovat tarpeellisia. Tuottajien velvoitteet eivät saa karsia jo toimivia yrityksiä eikä nostaa pienten yritysten kynnystä markkinoille tuloon. Tässä kohdin tarkoitetaan erityisesti tietojärjestelmiin liittyviä vaatimuksia ja raportointivelvoitteita.

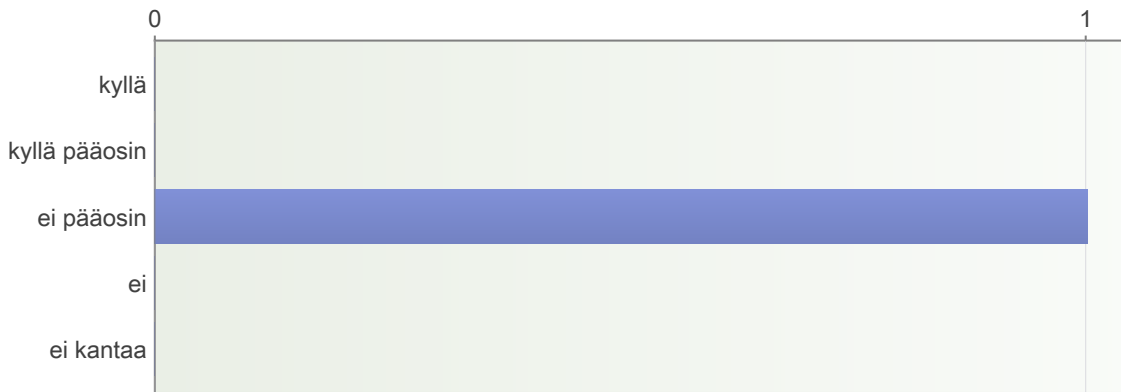
Velvoite yhtiöiden kirjanpidon eriyttämisestä suoran valinnan palveluiden, työterveyshuollon ja yhtiön muun toiminnan välillä on tarkoituksenmukainen. On hyvä, että sitä on myös perusteltu hallituksen esityksessä.

Säännökset palveluntuottajan vastuista ja velvoitteista vähentävät tämän hetkisen yksityisen ja julkisen palvelun eroja. 8 luvun säännöksillä pyritään tuomaan yksityiseen palveluntuotantoon julkisen palvelun tehtäväksi aiemmin nähtyjä yhteiskunnallisia velvoitteita. Toimintaa ja taloutta pyritään myös tuomaan aiempaa läpinäkyvämmäksi. Tämä on tarkoituksenmukaista ja tärkeää sääntelyä.

44. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajalle suoritettavista korvauksista.

15a. Ovatko suoran valinnan palveluita koskevat kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat edellytykset riittäviä turvaamaan palvelujen riittävä rahoitus?

Vastaajien määrä: 1

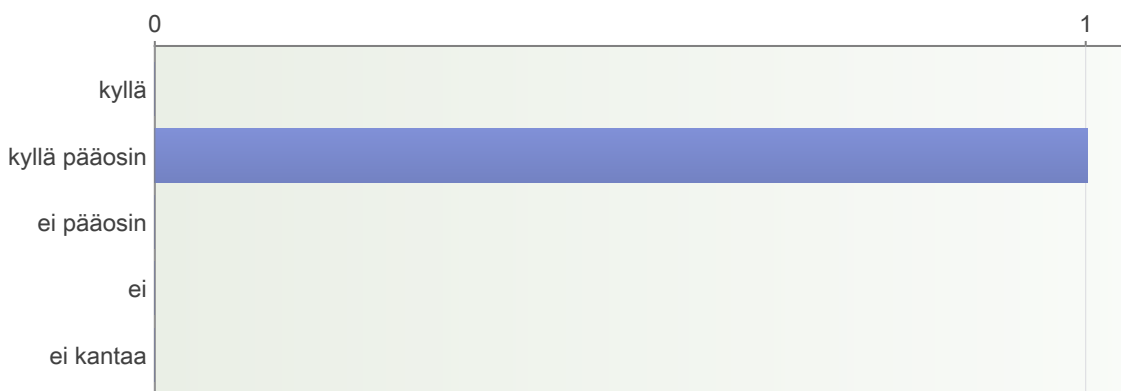
45. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maksujen määrittely on vaikeaa varsinkin etukäteen, kun järjestelmän toimivuudesta tai taloudellisuudesta ei ole kokemusta. Kapitaatiokorvaukset on ilmaistu puutteellisesti. Tarvekertoimien tulisi huomioida laajemmin maakuntien erityispiirteet. Erityisesti Uudellamaalla väestön kasvusta ja maahanmuutosta johtuvat palveluiden kysynnän kasvu tulisi huomioida siihen erillisellä tarvekertoimella.
On myönteistä, että maakunnille ehdotetaan jätettäväksi harkinnanvaltaa kapitaatorahoituksen tason määrittelyssä ja osin myös oikeus poiketa kansallisista kertoimista. 4/5 kiinteän osan sitominen ehdottomaksi kiinteän korvauksen minimitasoksi ei ole tarkoituksenmukaista.
Lisäksi on huomattava, että nykyisen valtionosuusjärjestelmän tarvekertoimet on laadittu koko sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten vakiointia varten. Ne eivät siten ole parhaimmat mahdolliset perustason sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten kustannuskorvausten kertoimiksi.

46. 15b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

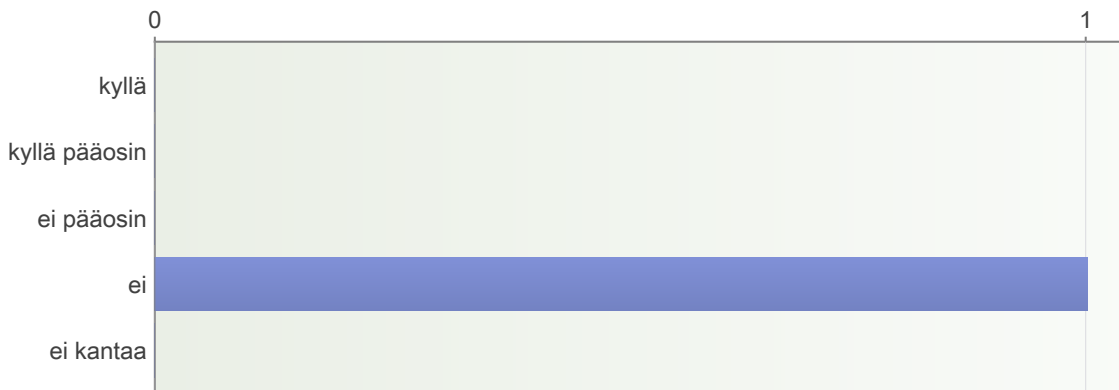
47. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnan 56 § mukainen mahdollisuus sopia muista korvauksista palvelun tuottajan kanssa on kannatettavaa ja sen avulla on mahdollisuus lisätä asukkaiden alueellista yhdenvertaisuutta sekä kaventaa alueellisia hyvinvointi- ja terveyseroja.

48. 16. Lakiluonnoksen 11 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. Ovatko 71 §:n mukaiset siirtymäsäännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

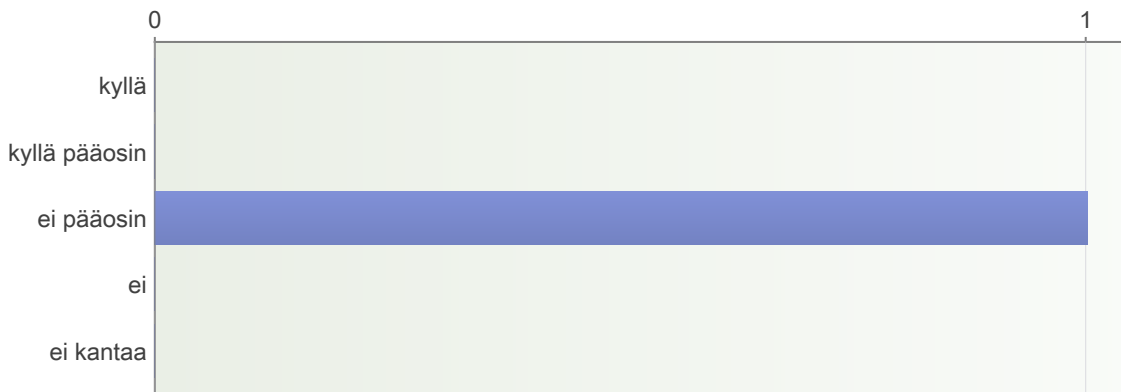
49. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Uudistuksen tavoitteita ei saada toteutettua siirtymäsäännösten mahdollistamassa ajassa. Varsinkin Uudellemaalle tarvitaan enemmän valmisteluaikaa. Markkinoiden avautuminen suoran valinnan sote-keskuksille ja suunhoidon yksiköille sekä asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetin käyttöönotto yhtä aikaisesti 1.1.2019 muodostavat suuren riskin palvelujen jatkuvuudelle. On perusteltua, että valinnanvapausmallin suhteen edettäisiin vaiheittain ja maakunnan sisällä tapahtuvien kokeilujen kautta. Näin ollen perustason kuuluvissa suoran valinnan palveluissa ja suun hoidon perustason palveluissa yhtiöittäminen voisi tapahtua alueellisten valmiuksien mukaan pilotteja hyödyntäen. Yhtenäisen ICT rakenteen suunnittelu ja rakentaminen vie vuosia. Näin ollen lakiesityksen hyödyt erityisesti taloudellisten säästöjen ja palveluiden integraation osalta todentuvat vasta tietojärjestelmämuutoksen käyttöönoton myötä.

50. 17. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

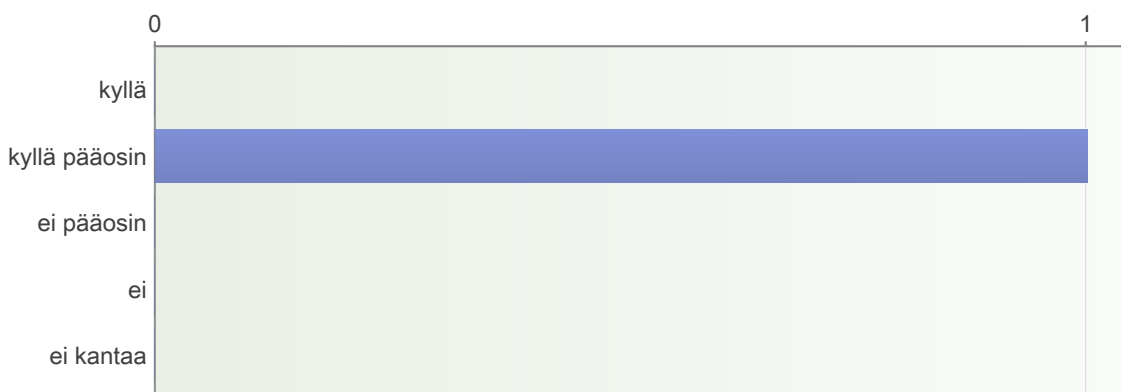
51. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauslainsäädäntö kaventaa maakunnan mahdollisuuksia käyttää järjestämisvastuuseen liittyvää valtaa ja toteuttaa järjestämisvastuutaan. Tämän lisäksi vahva valtiollinen ohjaus sekä jaettavan rahan että palveluiden sisällön suhteen rajaa maakuntien päätösvaltaa. Kilpailuilla markkinoilla toimiminen suoran valinnan palveluiden kohdalla edellyttää järjestäjältä vahvaa markkinoiden tuntemista, omistaja- sekä sopimusohjausta.

52. 18. Antaako esitys riittävät edellytykset sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoiden syntymiseen?

Vastaajien määrä: 1

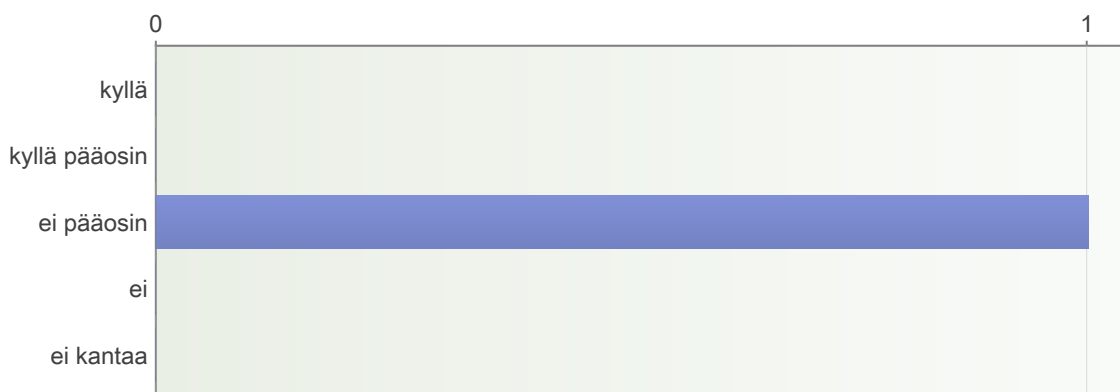
53. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Väestöpohjan ollessa riittävän suuri, esitys antaa mahdollisuudet ja riittävät edellytykset markkinoiden syntymiseen. Markkinoiden syntymistä vahvistaa myös suoran valinnan palvelujen kohdalla tuottajien kyky muodostaa uudenlaisia kilpailukykyisiä tuotantokokonaisuuksia.
Palveluntuottajille asetettavista ehdoista ja korvauksista riippuu, miten markkinat lopulta muovautuvat. Positiivista on, että sosiaalipalveluihin liittyviä palveluja syntyy erityisesti henkilökohtaisen budjetin myötä.

54. 18b. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoilla?

Vastaajien määrä: 1

55. Jos ei, miten esitystä tulisi muuttaa?

Vastaajien määrä: 1

- Alkuvaiheessa pieniä toimijoita tullee henkilökohtaisen budjetin sekä maksusetelipalveluihin, jos maksusetelipalveluissa on mukana myös sosiaalipalveluja. Pienille toimijoille on edellytykset sote- markkinoilla toimimiseen, mutta käytännössä markkinaolosuhteet suosivat suuria toimijoita, joilla on mahdollisuus tarjota monipuolisempi ja kattavampi palvelutarjonta.
Todennäköistä on, että mittakaavaetujen ja fuusioiden myötä nämä markkinat keskittyvät tulevaisuudessa suuremmille tuottaja-organisaatioille. Erityisesti pienille tuottajille markkinoille tulon kynnyksiä ovat tietojärjestelmäpalveluihin liittyminen sekä moninaiset raportointivelvoitteet varsinkin, jos tuottajat eivät voi hyödyntää maakunnan tarjoamia yhteisiä tietojärjestelmiä.

56. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

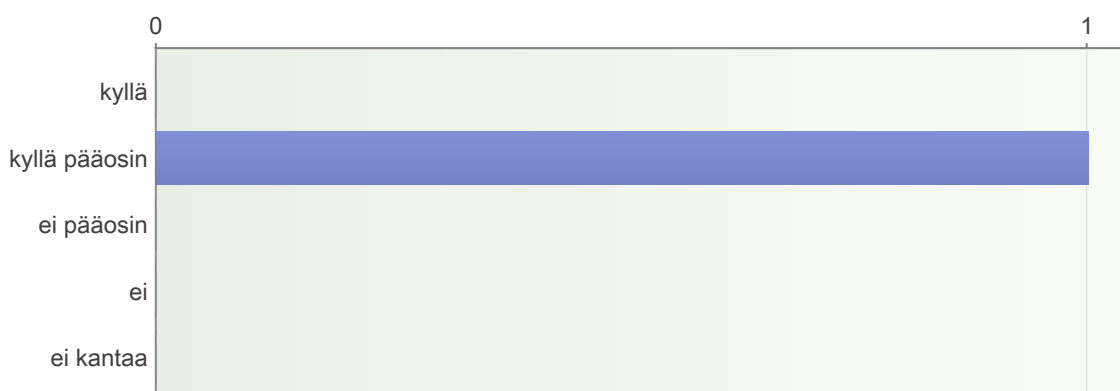
57. 19. Miten ihmisen lisääntyvä mahdollisuus valita palveluntuottaja ja vaikuttaa siten palveluihinsa vaikuttaa ihmisen hoitoon?

Vastaajien määrä: 1

- Parhaimmillaan valinnanvapaus ja sen myötä lisääntyvä kilpailu asiakkaista parantaa palvelun laatua ja erityisesti sen saatavuutta.
Alkuvaiheessa ihmisillä ei ole valintansa perusteiksi riittävässä määrin olemassa olevaa vertailutietoa palveluiden laadusta ja vaikuttavuudesta ja on todennäköistä, että valinta tehdään hoidon saatavuuden ja asiakaskokemuksen perusteella. Hoidon saatavuuden paraneminen johtaa tarpeenmukaisen hoidon aloittamisen nykyistä varhemmin, mikä osittain ehkäisee sairauksien ja oireiden eskaloitumista. Varhaisella puuttumisella ja hoidon aloittamisella on myös positiivisia taloudellisia vaikutuksia.
Uudistuksen alkuvaiheessa tulisi ihmisen valinnanvapauden toteutumisen tueksi rakentaa yhtenäiset kansalliset palveluntuottajien laatua ja vaikuttavuutta kuvaavat indikaattorit, jotka olisivat vapaasti netistä luettavissa.

58. 20. Onko laki tarkoituksenmukainen hammashoidon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

59. Vapaamuotoiset huomiot.

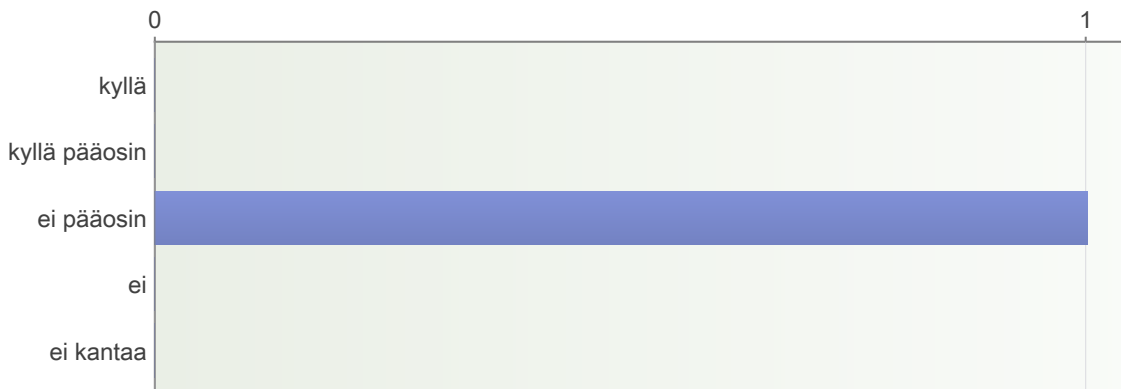
Vastaajien määrä: 1

- Suun terveydenhuollon muuttuminen suoran valinnan palveluksi parantaa palvelujen saatavuutta, mikä on asiakkaan kannalta hyvä asia.

Kansallisesti tulee määritellä, minkä tasoiseen hammashoidon tarpeen hoitamiseen suoran valinnan palveluissa pitää varautua, ja missä tilanteissa asiakasta on tarkoituksenmukaista hoitaa maakunnan liikelaitoksessa. Tulee myös huolehtia, että kannustinperusteiset korvaukset kohdentuvat terveyttä ja toimintakykyä edistävästi eivätkä kannusta tarpeettomaan hoitoon tai vastaavasti rajaa hoitoa liikaa.

60. 21. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

61. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Tehty vaikutustenarviointi on laaja ja siihen on kirjattu erittäin paljon riskejä, että uudistuksen tavoitteet voitaisiin saavuttaa. Lain esitysluonnokseen sisältyvissä vaikutusarvioinneista ilmenee kriittisesti, että esitetyllä valinnanvapausmallilla olisi mahdollista saavuttaa sote -uudistukselle asetetut integraatio-, talous- ja yhdenvertaisuustavoitteet.

Lain myönteiset vaikutukset syntyvät vuosien saatossa riippuen maakuntien tekemistä päätöksistä, yhtenäisen ICT järjestelmän käyttöönotosta, markkinoiden muodostumisesta ja muokkautumisesta. Vaikutusarvioinnit on mahdollista luotettavasti tehdä vasta siinä vaiheessa kun edellä mainitut asiat toimivat hyvin ja asiakkaan valinnan eduksi ja tueksi.

Vaikutusarvioinnit esitystä mallista olisi ollut mahdollista tehdä, mikäli esitettyyn malliin olisi edetty maakuntakohtaisten ja alueellisten kokeilujen kautta.

62. 22. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Esitys muuttaa nykyistä sosiaali- ja terveydenhuollon perusrakennetta peruuttamattomalla tavalla. Julkisten palveluntuottajien yhtiöittämissä pakko edellyttää laajaa toimintatapojen ja – kulttuurin sekä osaamisen muutosta. Erityisesti Uudellamaalla kokoluokasta johtuen samanaikainen 55.000 henkilön siirtyminen pois kuntapohjaisesta organisaatiosta, lukuisten yhtiöiden perustaminen ja taloudellisen tehokkuuden lisääminen tullee vaikuttamaan palveluntuotantoon ja palvelukokonaisuuksien eheyteen heikentävästi. Palveluntuottajien määrän lisääntyminen muodostaa lisähaasteen sosiaali- ja terveydenhuollon ja kuntaan jäävien toimintojen yhteensovittamiselle.

63. 23. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Porvoon kaupunki toteaa yhteenvedona, että nyt esitetyllä mallilla 3 miljardin kustannustason nousun hillitseminen ei mahdollistu. Erityisesti alkuvaiheessa valinnanvapauden laajentaminen tulee lisäämään kustannuksia. Maakuntien kokoerot eivät mahdollista yhdenvertaisia mahdollisuuksia valinnanvapauden ja yhdenvertaisten sote-palveluiden toteutumiselle. Taloudellisesti ja toiminnallisesti kyvykkäät ja halukkaat kaupungit käytännössä muodostavat ainoan realistisen mahdollisuuden järjestelmämuutoksen tekemiseen tarkoituksenmukaisesti ja nyt esitetyssä aikataulussa. Lakia tulisi näiltä osin muuttaa. Kuntien vastuulle jäävä hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ei tuo kunnille insentivejä ja kannustimia sen edistämiseksi ja uusia rajapintoja syntyy väijäämättä. Esitetty valinnanvapausmalli pirstoo tuotantorakenteen ja vastuut siinä monelle taholle. Näin ollen kunnilla tulee olemaan useita yhteistyökumppaneita ja rajapintoja terveyttä ja hyvinvointia edistävässä työssä. Näiden yhteensovittaminen tulee olemaan haasteellista. Henkilöstön kohdalla muutos tulee olemaan merkittävä. Kuntien henkilöstö siirtyy suurimmalta osin yhtiömuotoiseen toimintamalliin. Uuden toimintakulttuurin sisäänajo yhtäaikaisesti isolle henkilöstömäärälle ja lyhyessä ajassa tulee aiheuttamaan suurta hämmennystä ja sillä on vaikutusta koetulle työhyvinvoinnille. Lausuntoa on mahdotonta antaa yksiselitteisesti, koska uudistuksen lähtökohdat ovat joko ristiriitaiset tai käytettävissä oleva tieto on puutteellista. Monet toiminnan ja sen kehittämisen kannalta tärkeät yksityiskohdat ovat edelleen auki ja/tai ristiriidassa tavoitteiden kanssa. Sosiaali- ja terveystieteiden yhtiöittäminen ja sosiaalipalveluiden jakaminen sosiaali- ja terveystieteiden ja maakunnan välillä vaikeuttaa tavoitteiden saavuttamista ja tuotannon pirstaleisuus ei paranna integraatiota. Maakunnalla ei ole käytännössä hallinnollista valtaa yksityisten yhtiöiden ylläpitämiin sosiaali- ja terveystieteiden keskuksiin. Tämä tekee alueellisten hoito-ohjelmien, katkeamattomien palveluketjujen, konsultaatioiden, koulutuksen ja laatuohjelmien suunnittelun ja toteuttamisen erityisen vaikeaksi. Ennen kapitaatiokorvauksen lopullista määrittelyä tulisi siitä etukäteen olla olemassa riittävästi vertailutietoa ja empiiristä kokemusta. Nyt esitetyt palveluntuottajille maksettavat kapitaatioperusteiset tarvekertoimet eivät riittävällä tavalla huomioi Uudenmaan erityispiirteitä erityisesti väestön kasvun ja maahanmuuton osalta. Maakunnalle tulisi kuitenkin jättää merkittävästi toimintavapautta määrittämällä maksatuksen kriteerit omaehtoisesti ja maakunnan paikalliset tarpeet huomioiden. Uudenmaan kokoon nähden aikataulu ja toteuttamiskelpoisuus pitäisi ottaa erityisesti huomioon. Vaikuttavien palvelukokonaisuuksien luominen edellyttää järjestäjältä välittömästi yhtenäistä ICT rakennetta ja järjestelmää, riittäviä keinoja ja uudenlaista osaamista yhdenmukaisten hoito- ja palvelukokonaisuuksien ja palvelujen integraation varmistamiseksi. Monituottajamalli aiheuttaa haasteen eri palveluiden yhteensovittamiselle. Haavoittuvassa asemassa oleville ihmisille järjestelmä saattaa osoittautua monimutkaisemmaksi, ja edellyttää siksi huomattavasti nykyistä vahvempaa palveluneuvontaa ja -ohjausta. Laadukkaat ja riittävät ruotsinkieliset palvelut pitää varmistaa. Erityisesti huolena on ruotsinkielisten sosiaalipalvelujen saatavuus ja sen turvaaminen paikallisesti. Henkilökohtaisen budjetin käyttöönotto ja nykyinsäädännön mukaisten subjektiivisten oikeuksien turvaaminen vaativat erityistä huomiota. Henkilökohtainen budjetti on sinällään asiakaslähtöinen

mutta vaatinee nykyisen erityislainsäädännön muutoksia vanhus-, vammais- ja kehitysvammaispalveluissa.

Valmistelun ja valinnanvapauden laajentamisen tueksi tulisi säätää erillinen kokeilulaki, jolla esitettyä mallia voitaisiin hallitusti ja turvallisesti kokeilla ja ennen kaikkea vaiheistaa. Mikäli tämä ei ole mahdollista, niin esityksen mallia tulisi ensin maakuntien sisällä aluekohtaisesti pilotoida.

Uudistuksen tavoitteita ei saada toteutettua siirtymäsäännösten mahdollistamassa ajassa. Varsinkin Uudellemaalle tarvitaan enemmän valmisteluaikaa. Valinnanvapauden täytäntöönpanolle tulisi ottaa käyttöön riittävän pitkät siirtymäajat.

64. 24. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Ei vastauksia.